

היכלולא דצדיקיא

לקט אמרים

בעניני דת ודעות מגדולים וצדיקים
שחל היומא דהילולא שלהם בחודש הזה

הגה"ק רבי ברוך בער לייבאוויץ זצוק"ל
ראש ישיבת כנסת בית יצחק בקאמעניץ, ובעל ברכת שמואל
נלב"ע ה' כסלו ת"ש לפ"ק

אשר נתפרסמו בגליונינו "אמונה ודעת" בשנים עברו

וכעת מופיע בקובץ נפרד
חודש כסלו תשפ"ב

מערכת "השקפה ברורה"

© כל הזכויות שמורות

הערות והארות בעניני הגליון, והודעת פרטים על שיעורים וחבורות וספרים וכדו', וכמו"כ לתרומות והנצחות

יכולים לשלוח לפאקס: 03-6443567 או לאימעיל: A146556474@gmail.com

וכן אפשר להשאיר הודעות למערכת בטל. 0747962033

לתרומות והנצחות בחו"ל אפשר להתקשר בטל:

בארה"ב: 502-4186 (845). בלאנדאן: 075-3507-8220.

במאנטשעסטער: 07835298520. באנטווערפען: 032-4912-81276

ניתן לתרום בכרטיס אשראי ע"י מערכת "נדרים פלוס" בעמדות הפזורות ע"ש "אמונה ודעת"

או ע"י מערכת "נדרים פון" בטל: 03-7630585 קאוד-5374

או העברה לחשבון בבאנק פאנ"י, סניף 188, מ.ה. 105416010, ע"ש ליבוביץ לציין עבור "אמונה"

הגליון החודשי "אמונה ודעת" מופץ בעזהשי"ת באלפי העתקות

בערי ארה"ק: ירושלים, בית שמש, בני ברק, וצפת, ומודיעין עילית. ובחו"ל: בארה"ב, בקאנאדא, ובענגלאנד, כ"י.

הגליונות ניתן להשיג:

ירושלים: 05484-85560 | בית שמש: 05832-44306 | בני ברק: 05331-27056

צפת: 0527698687 | מודיעין עילית: 052769868

החפץ להיכנס לרשימת מקבלי הגליון מידי חודש נא לשלוח "בקשה"

לאימעיל אדרעס a146556474@gmail.com

הגה"ק רבי ברוך בער לייבאוויץ צוק"ל ראש ישיבת כנסת בית יצחק בקאמעניץ, ובעל ברכת שמואל

נלב"ע ה' כסלו ת"ש לפ"ק

גולד בחודש כסליו שנת תרכ"ד בעיר סלוצק לאביו רבי שמואל דוד ממקורביו של המרא דאתרא רבי יוסף בער סאלאוויטשיטש בעל הבית הלוי מבריסק זי"ע, [מספרים כי הברית מילה של רבי ברוך בער התקיימה ביום י"ט כסליו, וכי אביו נכנס בליל הוואך-נאכט לבית המדרש של חסידי הכפר וראה שמתוועדים שם יחד לרגל יומא דהילולא של הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוש זי"ע שיום ההילולא דיליה חל בי"ח כסליו, ולרגל יום המחרת יומא דהילולא של המגיד הק' רבי דוב בער ממעזריטש שחל בי"ט כסליו, ואי לכך בשמעו אודות גדלותם של שני ענקי עולם אלו, החליט לקרוא למחר לבנו על שמו, ואכן כך נקרא "ברוך" על שמו של הרבי ר' ברוך ממעזיבוש, ו"דוב בער" על שמו של המגיד ממעזריטש זי"ע. - הובא בגליון "דורות" של "העדה" ויצא תשפ"א] מילדותו הצטיין בכשרונות נפלאים, בהתמדה ושקידה וביראת שמים, בן י"ב שנה חידש משיעור תורה שהפליאו את השומעים, בן שש עשרה הלך ללמוד בישיבת וואלאזשין, אשר עמדו בראשה מרנן הנצי"ב מוואלאזשין זי"ע והגר"ח מבריסק זי"ע, תיכף בהכנסו אל הישיבה ראו כולם בו שהוא מתמיד עצום ועילוי נפלא והחל לשמוע משיעורי ראשי הישיבה כאשר "החזור בחור" שמינתה הנהלת הישיבה עבורו היה מרן הגר"ר בענגיס צוק"ל (אשר שימש לימים כראב"ד ירושלים ת"ו), והוא העריך מאוד את גדלות תורתו של רבי ברוך בער, וסיפר שפעם בלמדו עמו התווכחו אודות ביאור דברי הרשב"א וכששמעו הגר"ח את וויכוחם אמר להגר"ר, "אכן הפירוש בהרשב"א הוא כפי שאמרת אבל הבנת דבריו הוא כפי שהוא אמר", בהיותו שם נמנה כאחד מחברות התלמידים המופלגים שהיו שם שרבי חיים למד עמם השיעור טרם שאמרו לרבים, ונעשה תלמידו המובהק של הגאון מרן רבי חיים מבריסק צוק"ל, ואכן התקשרותו אל רבו המובהק נמשך לו לכל ימי חייו בהתקשרות מופלאה, אשר ממש בכל שיעור או אפי' בשיחתו לפני התלמידים הזכיר תמיד את דברי ה"רבי" הגר"ח זי"ע, גם הנצי"ב הראה לו חיבה עצומה והועידו לגדלות.

כאשר הגיע לפרקו נשא את בתו של הגאון רבי אברהם יצחק צימערמאן אב"ד הלוסק, ולאחר שעבר חותנו לקרעמענטשוג מילא את מקומו שם והרביץ תורה לתלמידים רבים, ואף בהיותו אז עדיין בגיל צעיר היה השפעתו גדולה על בני קהילתו, ואף הריב"ז שהתגורר אז בסלוצק הסמוכה הגיע לעירו ודיבר שם בגדלותו ושיבחו בפני אנשי העיר לחזקו בפניהם, בשנת תרנ"ג הזדמן לעירו הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע וראהו כמה פעמים בתפילתו והתפעל מאוד ממנו, ומאז היה אומר לחסידיו שהכיר גדול ליטאי צעיר ש"כדאי לתת לו קוויטלאך". בשנת תרס"ד קיבל מכתב מהגאון רבי אליעזר גארדאן זצ"ל שמבקש ממנו שיקבל עליו לכהן פאר כר"מ בישיבת טעלו במקום הגאון ר' שמעון שקאפ זצ"ל שעזב את משרתו, ואכן נסע לטעלו לשם זה אבל מסיבות שונות לא יצא הדבר לפועל, באותו תקופה החל הוויכוח הנודע אודות קביעת שעות ללימוד מוסר בישיבת כנסת ישראל סלאבאדקא והישיבה נחלקה לשנים, וחלק שממנה הצטרפה לישיבת כנסת בית יצחק שנוסד כמה שנים לפני זה ע"ש הגאון ר' יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, וביקשו ראש ישיבה בעל שיעור קומה שינהיג את הישיבה ובאותו העת כבר הלך שמו הטוב של הגרב"ב לפניו על גדלות תורתו ויראתו, ואכן נתמנה לראש ישיבת "כנסת בית יצחק" בסלאבאדקא, בעת מלחמת העולם הראשונה נדד עם ישיבתו למינסק ובשנת תרפ"א העביר את הישיבה לוויילנא, יחד עם חתנו הגאון רבי ראובן גראזאווסקי זצ"ל (שנהיה אח"כ ר"מ ישיבת "תורה ודעת" ו"ביהמ"ד עליון" בארה"ב) ובשנת תרפ"ו עבר לקאמעניץ שבפולין.

היה מצויין באהבת ישראל, ואמר על עצמו דכאשר יבוא לבי"ד של מעלה וישאלו אותו במה באת, מה יענה, עם תורה, וכי לזאת יקרא תורה, עם יראת שמים, וכי לזאת יקרא יראת שמים, אבל בזה יכול ללמוד זכות על עצמו באהבת ישראל שאהבתי יהודים, קדושתו ופרישתו היתה להפליא והיה ידוע בישיבה שמי שלא טבל לא עבר לידו לברך לו "גוט שבת". כמו"כ נודע עבודתו בשירות ותשבחות לקל חי בהתרוממות הנפש אשר שר יחד עם בחורי הישיבה בהזדמנויות שונות, והיה ניכר עליו אשר איש אלקים קדוש הוא. גודל יראת ופחד חטא היתה ניכרת עליו עד אין לשער וכן היה בו יראה גדולה ופחד מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, פעם הגיע כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק בעל בית אברהם מסלאנים זי"ע לקאמעניץ והלך במיוחד לשמוע את שיעורו של רבי ברוך בער זי"ע ואח"כ אמר לא' מחסידיו לא הלכתי לשם לחפש לומדות רק רציתי לשמוע האיך שאומר בפחד "דער הייליגער רשב"א זאגט". הגר"ז מבריסק צוק"ל היה מפליא את גודל עמקותו שידע לחתור ולירד לעומק הסוגיא ולחשב את כל דבר ולהקשות מיניה וביה בגאונות נפלאה. עוד אמר עליו ש"הוא היה גדול וצדיק של מלפני כמה דורות" והי' אומר עליו החזו"א זי"ע שכ"ז שרבי ברוך בער מתייגע בתוספות לא היה יכול הצורך הנאצי ימ"ש לעשות שום

רע, שבכוח תורתו עצר בעד המשחית. וכן אמר עליו גם הגאון ר' חיים עוזר מווילנא זצ"ל. המצב הכספי של הישיבה היה קשה מאוד, ר' ברוך בער נאלץ לכתת את רגליו ולצאת לארה"ב לבקש מאחינו בני ישראל ומתלמידיו הרבים שהיו מפוזרים בכל קצוי תבל תרומות למען ישיבתו הקדושה, שהיתה משאת חיו.

בתחילת מלחמת העולם השנייה ברחו בני הישיבה בראשות מנהליה לוויילנא, וקיוו להשיג שמה מקום מפלט. אחרי זמן של חודשים אחדים עברה ווילנא והסביבה תחת שלטונה של ממשלת ליטא. סיפוחה של ווילנא לליטא נתן ליהודים אפשרות זמנית לנשום לרווחה. ומחמת זה הגיעו לשם הרבה פליטים מעיירות פוילין, ביניהם רבנים, תלמידי הישיבות וראשיהן, שנקראו לשם ע"י הגאון רבי חיים עוזר ז"ע. בואו של רבי ברוך בער לוויילנא היה עידוד גדול לפליטים אלה. ביתו היה פתוח לכל, הוא חיזק את הפליטים ועזר להם בעצה ותושיה. נסתלק ביום ה' כסליו שנת ת"ש לגנוז"מ ושם מנו"כ, כשהגיע הידיעה על פטירתו להחזו"א בכה בכיה נוראה שעות ארוכות כאשר בכיותיו וצערו נשמעו למרחוק. השאיר אחריו ברכה ספרי "ברכת שמואל" על הש"ס וספרי "חידושי ושיעורי רבי ברוך בער" שהם ספרי יסוד בהיכלי הישיבות, זיעועכ"א.

חלק א' - על הציונים וציונות / חלק ב' - על המזרחיים ורבניהם / חלק ג' - בחובת התבדלות מרשעים ואפיקורסים / חלק ד' - דרכו בעניני השקפה

חלק א' - על הציונים והציונות

גודל הזהירות מליתן יד וסיוע לציונים גם כשמכוונים בשביל פרנסה

הנה הג"ר חיים עוזר (נ"י) [זצ"ל] אמר, שישנם שלשה סוגים מהם (נראה הכוונה לציונים^א), מינים שוטים ובעלי פרנסה. ועל כן צריך האדם לזהר לא רק שלא להיות מין ושוטה אלא גם בשביל פרנסתו ונגיעתו לא יתן חלילה איזו סיוע ונתינות יד להסיר את עם ה' מאמונתו. ומה אונאת ישראל אפילו עכו"ם בדבר שבממון ואפילו גניבת דעת (חולין צ"ד) חמורה כל כך, אונאה בעיקר חיי ישראל עאכ"ו.

(חומת הדת עמ' תכ"ד)

ציונות אין בה אף לבוש של מצוה רק ביזוי התוה"ק והמצוות

הגרח"ס [הגאון רבי חיים סאלאווייטשיק] זצ"ל אמר, שהיצר הרע אין לו שליטה על הכלל ישראל להסית לעבירה אלא בלבוש של מצוה ואין זה לפי כחותיו, ועל כן ניסה פעם אחת להסית שלא בלבוש מצוה וזוהי הציונות. ובראותו מו"ח (נ"י) [זצ"ל] תמה, הוסיף הגר"ח זצ"ל וכי לבוש של מצוה יש בה? ומו"ח (נ"י) [רבי ברוך בער זצ"ל] הסביר שהוא כמו הלוקח מזוזה וקובעה ברצפת הבית לסגולה, האם יש בזה

כשאומרים "ה' אחד" יש לבטל כל העבודות זרות שבימינו ובכללם הציונות

כשאומר אדם "ה' אחד" צריך לבטל כל העבודות הזרות, ונכלל בזה הקומיונסטיים, הציונים התרבותיסטיין והיודישיסטיין. כי פעמון בית ע"ז וה"ביכעל" שם ע"ז חד הוא.

(חומת הדת עמ' תכ"ב)

הציונים הם מדמים שהם מוליכים את המרכבה

פירש הגר"ס [הגאון רבי ישראל סאלאנטער] זצ"ל דמה שאמרו חז"ל (סנהדרין צ"א). על פני הדור כפני הכלב, שהכלבים רצים לפני המרכבה ומדמים שהם מוליכים המרכבה, אבל בפרשת דרכים ניכר האמת שהכלבים רצים בדרך אחת והמרכבה כבר פנתה לדרך אחרת, וכשמבחינים בזה הכלבים רצים מהר ומשיגים את המרכבה ועוברים אותה ושוב מדמין שהם מוליכין אותה. וכן המינים, בכל פעם כשהם מבחינים שהם טעו בדרכם, כיון שהם רואים שהקב"ה מנהג עולמו בדרך אחרת הרי הם משנים את דרכם ושוב רצים בראש ואומרים שהם המוליכים. כן הוא אצל הראויליצענערים וכן אצל הציונים.

(חומת הדת עמ' תכ"ג)

א. קונטרס "חומת הדת" הוא נדפס בסוף ספר "חידושי ושיעורי מרן ר' ברוך בער" ח"ג והוא מרשימות חתנו הגאון רבי ראובן גראוואוסקי זצ"ל שהיה יד ימינו ותלמידו המובהק אשר לא זו ידו מיד חותנו (חלק מהדברים שבשם נקחים מספרו בעיות הזמן ומדבריו שכתב בתולדות חותנו על ספר ברכת שמואל למס' ב"מ כפי שמצוין שם בכל דבר). והכל הוא מתורתו של חותנו זצוק"ל אשר רשמם בשעתו ולאחר זמן את דברים שאמר.

ב. מאמר המוסגר הזה הוא מתוך המקור, והוא לכאורה מדברי הג"ר ראובן זצ"ל או שזה עצמה הוא ג"כ מדברי חותנו הג"ר ברוך בער זצ"ל.

אהבת ישראל הוא אצל חכמי התורה ולא אצל הציונים

אהבת ארץ ישראל אינה אלא אצל חכמי התורה כהג"ר יהושע לייב זצ"ל, הג"ר נפתלי אמשטרדם זצ"ל והר"ר צבי מסלבודקה זצ"ל, אבל הציונים אין להם כלל אהבת הארץ.

(חומת הדת עמ' ת"ל)

הביע צערו על שאחד רצה לפתוח "בי"ס תרבותי" בקאמעניץ והלה נענש ולא קם ממיטתו

שמעתי מת"ח אחד שלמד בבחרותו בקמניץ, שסיפר שהיה אז אחד מאנשי הקהילה שהיה נמנה על חוגי הפשרנים, ועמד לפתוח בית ספר "תרבותי" בקמניץ. שלח אחריו הגאון ר' ברוך בער זצוק"ל, שכל כולו היה להבה בוערת של תורה ועמלה, והתחנן לפניו שיחזור בו מכוונתו ולא יעשה זאת, אך דבריו נפלו על אזניים ערלות ולא הועילו מאומה. עד שאותו אדם סיים את השיחה עם ר' ברוך בער באומרו: "רבי, לא יעזור לכם כלום! אני אפתח את ביה"ס!"

כיון ששמע ר' ברוך בער כך פשט את מעילו העליון, וישב על הארץ, ובכה בכי גדול ויותר לא דיבר מאומה. והרשע גם הוא יצא מן הבית, ולמחרת היום לא קם ממיטתו!! ותהי כל העיר כמרקחה.

(לב שלום" להגאון רבי שלום מרדכי הכהן שברון זצ"ל ח"ב, עמ' שמ"ט)

סרך מצוה. וכן היה מעשה בגוי אחד בסלוצק ששרף תפילין של ראש כדי לעשות סגולה מן האפר.

(חומת הדת עמ' תכ"ז)

טובה גדולה שסובלים מהציונים שעי"ז יודעים להתרחק מהם

כשהכו בחורים מהלוקאל הציוני את בחורי הישיבה, אמר מו"ח (נ"י) [הגר"ב זצ"ל] כי אין להאשים את הבחורים כי כך חנכו אותם לשנוא את בני התורה. וכל זה הוא מן השמים כדי שידעו בני התורה להתרחק מאוד מהציונות, שיחששו שהיא חבלנית ומכאבת. משל למה הדבר דומה, הרוצה להרחיק את בנו מהכלב מגררו בו שיתפוס את ידו וידע להיזהר ממנו.

(חומת הדת עמ' תכ"ט)

אהבת ישראל נמצא אצל היראים והציונים הן המה שמפקירים את דם בני ישראל

אהבת ישראל אינה אלא אצל חכמי התורה... וכשהולך אדם לאסיפה צריך אדם ללבוש תכריכין מרוב יראת אחריות בשביל כלל ישראל שלא יהיה בכלל שופכי דמים. וכי יעלה על הדעת שאת הרוגי חברון לא יתבעו מהציונים. והם הלא הולכים לאסיפות מתוך רוב מאכל ומשתה, שכל מעיינם בתענוגים וקיבוץ אוצרות על חשבון הכלל, משא"כ חכמי התורה אינם מניחים עושר ובתים לירשיהם.

ג. ומצאנו עוד כו"כ סיפורים אודות מלחמתו נגד הקמת בית ספר "תרבות" בקאמעניץ ונעתיקם כאן מתוך ספר "הרב הדומה למלאך (פרק כ"ח עמ' 393-395) ז"ל, במשך השנים ניסו עסקנים ציוניים בקמניץ להקים בעיר בית ספר "תרבות" כשם שהיה קיים ברוב עיירות ליטא. רשמית היתה מטרתם בכדי שיהיו הילדים יותר "מתקדמים" וילמדו לימודים כלליים ולשם כך אף הסכימו, שילמדו לימוד קודש, בשילוב המקצועות הנוספים מה שגרם ליהודים רבים גם שומרי תורה ומצוות שהאמינו בתמימות דבריהם, אבל רבינו שידע שמטרתם הסופית היא החדרת החילוניות ורעל ההשכלה התנגד לכך בתקיפות ולא נתן כלל לדבר על על זה. והיות ובקמניץ גם אחרון החילוניים פחד מרבינו על כן זכתה קמניץ שלא יוקם בה בי"ס כזה, אף שכמה פעמים ניסו.

באחת הפעמים שדובר על הקמת "תרבות" בעיר. ידעו המארגנים שאם יתפרסם הדבר יתבטל מיד מאימתו של רבינו לכן החליטו בשקט בשקט להקים את בית הספר וחשבו שכאשר זה כבר יהיה עובדה מוגמרת יהיה קשה שבעתיים להלחם בזה. לצורך כך אירגנו קבוצת הורים ובסודי סודות הוחלט על אסיפת יסוד בבית מסוים תוך דגש חזק לבודדים שהוזמנו שיהיה זה בסוד מוחלט.

בדרך לא דרך נודע הדבר לרבינו, והוא החליט לעקור את מחשבתם בעודה באיבה. בהגיע שעת האסיפה ביקש מתלמידו הרה"ג רבי שמחה שולמן להתלוות אליו, וילכו שניהם יחדיו למקום האסיפה. רבינו הגיע למקום, דפק קלות על הדלת ונכנס לבית, כאשר כל הנוכחים מופתעים מבואו. למרות זאת קמו כולם לכבודו ונתנו לו כסא. תדהמתם גברה כאשר רבינו הוריד את כובעו ושם על השולחן ולאחר מכן הוריד את... כיפתו וגם אותה שם על השולחן. כולם הסתכלו עליו מופתעים ואז חשב את כיפתו שוב ואמר להם: "כך יראו ילדיכם אם תסכימו לגזירה הנוראה הזאת, לשלוח ילדיכם ל"תרבות" אנשים חטאים!", אח"כ קם ועזב את האסיפה בלי להוסיף מילה. הרעיון נגנז. (מפי רבי אריה שולמן)

בשנותיו האחרונות כשנחלש, חשבו כמה עסקנים ציוניים שעתה שעת הכושר לייסד בקמניץ את ה"תרבות". כששמע מכך היה לו צער עצום ולא נתן מרגוע לנפשו היה זה תקופת פסח ורבינו דיבר כל הזמן רק על חששו מזה ו"בשביעי של פסח" אף צם. מיד אחרי פסח ביקש לאסוף את אנשי העיר בבית הכנסת העירוני וסיפר להם: "כאשר הישיבה עזבה את וילנא עמדו בפנינו שלש אפשרויות היכן להקים את הישיבה בקוסובה, בברז'ה, או בקמניץ, וכאשר שאלתי את מרן "החפץ חיים" אמר לי, לקמניץ יש חזקה של תורה ויראת שמים". המשיך ואמר - "זכורני, כשנכנסנו לעיר התרתם את מוסרות הסוסים ומשכתם את העגלה בעצמכם. לא יכולתי אז לשאת את זה, אך ר' ראובן הרגיעני ואמר שכל זה הוא לכבוד התורה. האם יתכן שאמנם עתה שוקלים אתם להרשות הקמת בית ספר כזה בעירנו, בו ילמדו שנאת תורה חלילה?!" וסיים את דבריו בקול בוכים: "אוי לי שכך עלתה לי לעת זקנה, שמכניסים עבודה זרה לקמניץ". מה אענה ביום פקודה שישאלוני במרום: "בעיר שלך קרה כדבר הזה?!" כשסיים את דבריו חלץ את מנעליו לאות אבלות וישב על הארץ, מחוזה שזעזע את כל הנאספים. בעקבות הרושם הרב של מחאתו לא הוצאה התכנית אל הפועל. (מרבצי תורה ומוסר ח"ב עמ' ק"א).

חובה למחות כנגדם במסירת נפש

פ"א הי' על חתונה, והתחילו לנגן התקוה, והוא ז"ל נשאר יושב על מקומו, אח"כ עמד, ואח"כ ישב בחזרה, שאלוהו פשר דבר, אמד: שמתחלה ישב כדי למחות, אח"כ עמד מפני שרבו "הרבי" (היינו ר' חיים בריסקער ז"ל) אמר שהמה עלולים על שפיכות דמים, (אז עמד כדי שלא למחות), אח"כ התישב בדעתו, שהוא ביהרג ואל יעבור שלא למחות ע"ז, כשמנגני התקוה, לכך ישב כדי למחות.

(מפי הרב ר' ברוך קאפלאן זצ"ל, מובא בעבודת הרועים).

כשתורמים ל"קרן קיימת" נחשבים בזה כרודף על כלל ישראל

אמר: אז מען ווארפט אריין אין די פושקע פון קרן קיימת, ווערט מען א רודף אויף כלל ישראל, מען מאכט אומגליקלעך כלל ישראל, באקומט מען א דין פון א רודף אויף כלל ישראל.

[אם זורקין בקופסת ה"קרן קיימת" נחשבים ע"ז כ"רודף" על כלל ישראל שהרי עושים את כלל ישראל אומללים].

(מפי הרב ר' מרדכי שוואב זצ"ל, מתוך "עבודת הרועים")

יש למחות כנגד הציונים שלא יהיה להם חזקה

הי' מדבר בריתחא על הציונים והי' ממש נשתנה צורתו כשדיבר עליהם ואודותם, והי' הרבה פעמים מדבר בישיבה בריתחא ובאנחה "אוי די רשעים", והי' רגיל להביע כנ"ל ולזעוק עליהם, הרבה פעמים באמצע בית המדרש בישיבה קרא לפניו כמה בחורים וצעק לפניהם על הציונים והביע צערו, ואז נח קצת ולמד להלך.

ואז הי' אומר הרבה פעמים "וואס טוה איך אויף אז איך שריי דא, נאר קיין חזקה וועט שוין נישט זיין"

מה אני פועל כשאני צועק כאן כנגדם אלא הענין כמו שאיתא בבא בתרא (דף ל"ט ע"ב) שאם מוחה אינו נעשה חזקה, כמו כן בענינו. כשצועקים אז מהני מחאה שעכ"פ "חזקה" כבר לא יהיה להם.

(מפי תלמידו, הרב ר' מרדכי שוואב זצ"ל, מובא בספרו מאמר מרדכי ח"א מאמר כ"ז, ומובא גם בס' הרב הדומה למלאך עמ' 396)

הציונים ושומר הצעיר הן המה שהביאו את היטלער והנאצים ימ"ש

פעם בסוף ימיו אמר רבי ברוך בער להגבאי שיכריז שיבואו לדרשה שבת קודש אחר צהריים. כשכבר התחילו הקהל לבוא התחננו אליו הרבנית והמשגיח שמפני חולשתו ידרשו חתנו ר' ראובן והמשגיח ר' נפתלי, והסכים, אבל באמצע הדרשות לא יכול רבי ברוך בער להתאפק ועמד וצעק "די ציוניסטיען, שומר הצעיר האבען אריינגעברענגט היטלר" [הציונים ושומר הצעיר הכניסו את היטלר].

(ר' חיים בהג"ר ראובן גראזאווסקי בניחום אבילים משפחת הג"ר ברוך קאפלאן).

הכל אשם הציונות

מרן רבי ברוך בער זצ"ל הי' תמיד דורש כנגד הציונות באש קודחת, ותלה כל דבר רע בה, פעם כאשר תפסו ילד אחד בעיר שגנב דבר מה, דרש רבים שהכל בא מהערצל שר".

(עול"ב ח"ב עמ' ר"ח, הובא בעבודת הרועים).

הציונים המה רוצחים והינם בגדר "רודף" על ישראל

במלחמת העולם הראשונה כשלחמו האנגלים נגד הגרמנים סידר מנהיג הרוזיוניסטים ז.ז. [זאב זשאבאטינסקי שר"] גדוד של יהודים שלחמו בצבאות של אנגליה וזה כמובן גרם שנאה עזה ליהודים [הם עשו זאת כדי שענגלאנד יתן או ירשה להם חלק בא"י] ומאז האנטישמיות הרימה ראש.

ד. המחבר הרה"ג ר' אהרן ראזנבערג שליט"א אמר לנו ששמע ממנו בעצמו את הדברים שהביא בספריו "משכנות הרועים" ו"עבודת הרועים", וכן מה שהביא מרבי ברוך קאפלאן ז"ל שמע מפי בנו הר"ר שמעון קאפלאן ז"ל (נלב"ע לאחרונה), וכל מה שאנו מביאים כאן בסתמא בשמם הוא מתוך הספרים הנ"ל.

ה. בקונטרס "דרך הגלות" עמ' 45 הובא בשם בנו של הג"ר ברוך קאפלאן זצ"ל שסיפר ר' ברוך שרבו ר' ברוך בער הי' בדעתו לילך אל היטלר ימ"ש ולפייסו על מעשה התגרות שהציונים התגרו נגדו ולהסביר לו שיהודים חחרדים אין מסכימים לזה, ולא עלתה בידו לעשות כן שמנעוהו מזה בטענה שזה יעורר את חמת הציונים עד להשחית, והוסיף ר' ברוך שכל ימיו של אותו צדיק הגר"ב הצטער ע"ז שלא יצא מחשבתו לפועל, יעו"ש.

ו. הר"א ראזנבערג שליט"א בעמח"ס משכנות הרועים אמר לנו שהדברים הוקלטו בטעיפ, (וכן הדברים שהביא מהרה"ג ר' ברוך קאפלאן ז"ל ושמען מבנו ר' שמעון).

וסיפר רבנו שהגר"ח התבטא שיהודים כאלו הינם בגדר רודפים של כלל ישראל. והוסיף ואמר לרבינו אם אתה תאמר זאת בשמי הרי אתה רודף עלי, עד כדי כך פחד מהציונים.

(הרב הדומה למלאך תולדות הגר"ב פרק כ"ח עמ' 393, ועיי"ש עוד סיפורים נפלאים בענין זה והי' אומר בשם רבו הגר"ח שהציונים חשודים על רציחה ופחד מהם מאוד')

מחה נגד הציונים בדיבורים חריפים ונוראים שלא כדרכו, והיה אומר שהם חיללו והרסו היהדות

יום אחד הגיע לקמניץ נואם ציוני. היות ובאותה תקופה למדו בבית המדרש העירוני כיון שעדיין לא הי' לישיבה בנין משלה, בקשו הבעלי בתים שהבחורים יתבטלו מסדריהם בכדי שהבית המדרש יהי' פנוי לעריכת האסיפה שיוכלו בני העיר לשמוע את דבריו של אותו נואם.

כמובן שהבחורים לא הסכימו לבטל את סדרי הישיבה, והם נמשכו כרגיל. באותה שבת אחרי צהריים התאספו תושבים מהעיירה בבית המדרש ותפסו כל מקום פנוי, עלו על ספסלים והשולחנות. גם הנואם כבר התייצב, אמנם בני הישיבה המשיכו כדרכם ללמוד בקול. כמובן שבמצב כזה הנואם לא התחיל לדבר והאזירה נעשתה מתוח מרגע לרגע. עד שהחלו כמה בעלי בתים לדחוף בחורים. בין הבחורים נמצא גם מי ששייב להם כגמולם התוצאה היתה שאחד הבריונים נחבל.

הג"ר ראובן גרוזובסקי שמע מכל הנעשה, אולם הוא השתדל להסתיר את הדבר מרבינו בכדי שלא לצער. אולם למחרת כאשר שהו מספר בחורים בביתו ודיברו אתו בלימוד באמצע ראו מהחלון אביו של הצעיר שהוכה מתקרב אל מעונו של רבינו, הם הבינו מיד שבא להתלונן על המכות שקיבל בנו.

הלה רק נכנס, ואמר רבי, התלמידים שלכם... הסמיקו פניו של רבינו והאדימוו כאש להבה והתחיל לזעוק ולגעור בקולי קולות, והשתמש בביטויים נוראים כלפי מייסד הציונות, עד שקאפנו על מקומינו

כמאובנים. פה קדוש וטהור כזה שכל ימיו לא הוציא מפיו לשון מגונה, כזה אוהב ישראל, אשר בינינו הילכו אגדות על אהבתו העזה לכל יהודי באשר הוא, יתבטא כך? רבינו המשיך ודיבר ברגשי קודש חוצבי להבות. כאשר היהודי העומד נכחו לא הבין מה מתרחש פה ועזב בלאט את הבית.

אחרי שאותו יהודי עזב את הבית, התיישבנו, התלמידים בחזרה סביב שולחנו של רבינו, ורבינו פרץ בבכי סוער ואמר לנו בזה הלשון: קינדארלעך, בניי החביבים, אתם צעירים לימים, לא הכרתם את התקופה לפני חמישים שישים שנה ואין לכם מושג כמה יקרה וחביבה היתה התורה בקרב כל ישראל. בלילות, כשהיו נכנסים לכל בית מדרש שהוא, מלאו כל הספסלים והשולחנות לומדי תורה, לא נמצא אף מקום פנוי, עד שהמאחרים היו צריכים ללמוד בעמידה, כך בכל בית המדרש בעיירות והכפרים היהודים.

ומי היו אותם יהודים? בני ישיבה שתורתם אומנתם?! לא, היו אלה הבעלי בתים פשוטים של העיירה, שברוב שעות היום היו עסוקים במסחר ומלאכה. אולם בהגיע הערב היו נכנסים לבית המדרש ולילותיהם היו קודש לד', ומאותם בעלי בתים פשוטים היו שהיו נשארים עד חצות ויותר. אמהות היו מנענים ילדיהם בעריסה, בשיר ושבח למעלת התורה "טוב סחרה מכל סחורה", כל אב ואם בישראל ברכו לעצמם, שהבן יגדל ויהי' תלמיד חכם מופלג, והבת תינשא ללמדן. החיים של יהודי מהעריסה ועד הקבר היו מלאים וגדושים תורה ורק תורה. מאז הופיע ד"ר ה. [הערצל שר"י] והציונות, התרוקנו בתי המדרשות והתורה מונחת בקרן זווית, חולל כבודה ונשארה גלמודה ועזובה ואת מקומה החליפו אידאילים אחרים חסרי ערך. ומסיים מספר העובדא הג"ר מאיר פנטל, התמונה המזעזעת של רבינו בבכיותיו הסוער הסעירה כל כך את נפשינו והיא לא תמוש מנגד עינינו כל חיינו.

(הג"ר מאיר פאנטעל מראשי ישיבת בית יעקב יוסף בניו יארק, הובא בספר הרב הדומה למלאך עמ' 393-391).

ז. ושם בהערה הוסיפו ע"ז שעוד לפני המלחמה כשהראו לו בעתון על פעולות האצ"ל בארץ ישראל נגד שלטון הענגלנדער נאנח ואמר "זה הכל החתרון ז. [זשאבעטינסקי]".

תפילת ערבית. רבינו לא ידע את נפשו איך לבטל דרשה זו. מצד אחד לא רצה לגרום מריבות וקטטות, אמנם מאידך לא הסכים בשום אופן להשלים עם זה, וישב ולמד, אבל הדבר לא נתן לו מרגוע במשך כל היום, איך יפעל לבטל דרשה זו.

רבע שעה לפני תחילת הדרשה עלה בדעתו רעיון. הוא ביקש מאחיינו הג"ר מרדכי רגוב להתלוות אליו והוא הלך לבית הכנסת שהיה מלא מפה לפה ביהודים שבאו לשמוע את דרשת המטיף הציוני. בדיוק בשעה שש עלה אל הבימה ודרש שעה ארוכה בענינים שונים עד השעה שבע. כשנסתיימה הדרשה אירגנו מעריב ואותו דרשן כבר לא דיבר באותו יום.

(הרב הדומה למלאך עמ' 396-395, מפי הרב ברוך דב ליכטנשטיין מפי רבי בנימין רגוב)

צוה למסור להרשע הציוני שאינו רוצה לראות אותו שאסור להסתכל בפניו

רבינו היה נזהר מאד מראיות אסורות. הוא נזהר שלא להביט על רשעים ובעלי עבירה ושלא לבא במגע איתם. פעם ראה קרוב משפחתו שדיבר עם בחור שהיה חשוד אצלו בפריקת עול, והצטער על כך, עד שמרוב צערו היה טרוד ולא רגוע וכמעט לא אכל באותו יום מחששו שמא יושפע אותו קרוב.

המשורר החילוני ב. [ביאליק] ששהה עם רבינו בואלאז'ין ביקש פעמים רבות לראותו ורבינו סירב בתוקף. הרה"ג רבי משה יוסף בברוסקי סיפר מזכרונו שפעם התקשר ב. לבית הזואר של קמניץ (המקום היחיד בעיר בו היה מכשיר טלפון) וביקש את רבינו. רבינו היה אז בביתו, באמצע לימוד עם אחיינו הג"ר חיים שלום לייבאוויץ וביקש ממנו ללכת לראות מי רוצה לדבר איתו. כששב ואמר שב. מודיע שהוא נמצא לא הרחק ומעונין לפגוש את רבינו. אמר לו רבינו שילך ויאמר שלא מוכן משום שאסור להסתכל בפני רשע. כשניסה רבי חיים שלום לומר שאולי כדאי לומר שאין זמן עתה וכו', איזה תירוץ, השיב לו רבינו שיאמר בדיוק מה שציווה לו שאסור להסתכל בפני רשע וכך עשה. (מפי רבי יוסף עמנואל לייבאוויץ)

ב. לא התייאש ובתקופה שרבינו היה באמריקה, ביקר בה גם ב. ושלה שוב שליחים, אבל רבינו סירב בתקיפות לבקשה.

[כשנתרבה ספסלי הישיבה אצל ר' ברוך בער ז"ל התנדבו מספר ידידים בעלי יכולת והקימו בנין חדש רחב ידים] - במעמד חנוכת הבית לבנין החדש של הישיבה שהתקיים ברוב פאר והדר בחנוכה תרצ"ז, הגיעה התזמורת של הביתרי"ם הציונים בקמניץ ביקשו לשיר ולהנעים את המעמד בהתנדבות ובלא תשלום רבינו סירב בתוקף לאפשר להם לנגן בפני הבחורים באומרו "איני רוצה שהבחורים יסתכלו עליהם" ניסו לדבר איתו לשכנעו ולא הועיל כלום, בכדי שלא לביישם התחכמו והעבירו אותם בזריזות לבנין הישן ושרו שלא בפני בני הישיבה, אח"כ הסביר רבינו ואמר ה"רבי" [הגר"ח מבריסק זי"ע] אמר "שיהודי צריך לחיות באופן שיוכל לומר בפני ב"ד של מעלה, כל מעשה שעשה, אחר אריכות ימים ושנים, ואני אוכל לומר לא הנחתי את אלו לדרוך על סף ישיבת".

(הרב הדומה למלאך עמ' 390) תולדות הג"ר ברוך בער ז"ע

הערצל שר"י הוא מסית ומדיח שבתורה ולא נחשב כלל כתינוק שנשבה

א' אמר לפניו שאפשר הי' הערצעל שר"י בבחינת תינוק שנשבה. ענה: "דאס איז די ריכטיגע מסית ומדיח וואס שטייט אין די תורה, כל מקום מוקטר ומוגש לשמי, ער האט נישט קיין דין פון תינוק שנשבה: אין ווילנא האט מען נישט גיוואוסט אז עס איז פארהאנען א כלל ישראל, אז עס איז דא יודען, עס איז פארהאנען א תורה? ווער האט נישט געוויסט? תינוק שנשבה מיינט מען פשוט, ער האט קיינמאהל נישט גיזעהן קיין יוד, ער ווייסט נישט אז עס איז פארהאנען א ענין פון יודען" [הרי זהו מסית ומדיח המפורשת בתורה, כל מקום מוקטר ומוגש לשמי, אין לו דין של תינוק שנשבה, האם לא ידעו בוויילנא שיש מציאות של כלל ישראל ושיש תורה"ק, מי לא ידע? תינוק שנשבה הרי הוא הכוונה שלא ראה יהודים מעולם ואינו יודע כלל שיש מציאות של יהודים].

(מפי תלמידו הרב ר' מרדכי שוואב זצ"ל).

הפריע לדרשן ציוני שלא יוכל לדרוש בביהמ"ד

פעם הגיע לעיר דרשן ציוני ופורסם ברחובות העיר שבשעה שש ידרוש בבית הכנסת ובשעה שבע

ישיבה. אתה יודע מה זה ישיבה? הלא בישיבה נמצאים מבחר הבחורים שיש לכלל ישראל, ואני מוסר להם שיעורים. ואילו אתה נעשית משורה. מהו המקום שקוראים את ספרי המשוררים? בבית הכסא ובמקומות דומים לזה. ומי קורא השירים? אינשי דלא מעלי, שיכורים ומבלי עולם. או תינוקים בגן הילדים וכידוע לך במקום שיצירתו של אדם נמצאת שם נמצא גם הוא...^ח.

(שאל אביך ויגדך ח"ג עמ' רמ"ו)

הלה לא התיימש ושלח עוד ועוד שליחים. בראות רבינו את התעקשותו הסכים בשלשה תנאים: שאינו מסתכל עליו, שהרי אסור להסתכל בפני אדם רשע. שיתחייב שאינו משמיע מילה אחת. ושמיד אחרי שיסיים לומר לו את דבריו יעזוב את המקום ולא יגיב מילה. למרות התנאים הקשים רצה ב. להגיע. תיכף כשנכנס לחדר השפיל רבינו את עיניו ואמר לו בלשון זו: "חבשנו יחד ספסלי הישיבה הקדושה בואלאז'ין. אני זכיתי להיות ראש

חלק ב' - על המזרחיים ורבניהם

התוה"ק אינה נכס שלנו שיכולים לדון עליה

פעם ששהה בעיירת הנופש דרוזגניק התוודע לכמה פרצות בחומת הדת ובשמירת השבת בעיר תיכף כששמע על כך החליט שצריך לעשות מעשה לתקן את הפירצות והוא זימן לאסיפה את כל הרבנים שנפשו שם...

בין המשתתפים באסיפה היה רב אחד מחוגי המזרחי הוא סיפר שאמר לאחד מבעלי החנויות שחיללו שבת שאם יש לו רגש לאומי הוא צריך לסגור את החנות בשבת, והוא אכן סגר את החנות. אמר רבינו למלווינו אנו אומרים הקב"ה נתן את התורה לכלל ישראל, קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא, בלי תורה אין כלל ישראל. לעומת זאת "הלאומיים" אומרים תורה זה דבר אחד ועם ישראל זה דבר אחד והמזרחי אומר אנחנו עם ישראל ויש לנו נכס חשוב, "התורה" ניתן לרכוש וניתן שלא לרכוש...

(הרב הדומה למלאך עמ' 398-396)

רבני המזרחי אין להם כלום בפנימיותם ע"כ מראים את עצמם בחיצוניות

באותם ימים ישב פעם רבינו ביער עם כמה רבנים מהמזרחי שהיו הדורים בלבושם בחליפות וכובעים

לא יתערבו דעת בעלי בתים בסדרי הישיבה שיוכל לצאת מזה קלקול חמור שימשכו למזרחי

כמה בעלי בתים מקאוונא שהי' עסקנים עוד מימות ר' יצחק אלחנן ז"ל, וכנראה זכו לנאמנותו המלא, ביקשו לשמש "וועד" המפקח על ישיבת "כנסת בית יצחק" של ר' ברוך בער ז"ל, ולחוות דעה בסדרי ההנהלה. פנה ר' ברוך בער ז"ל אל רבו ר' חיים בריסקער ז"ל ושאל אם יסכים לכך, וענה שלא יסכים לכך, ור' חיים ז"ל הסביר התנגדותו, שאמנם המועמדים עכשיו ל"וועד" המה אנשים כשרים, אבל בניהם אשר ימלאו אחריהם, יתכן שכבר ישתייכו ל"מזרחי" ו"כיוצא", בעוד המסורת שרירה וקיימת שאנשי הוועד מחוויים דעה בעניני הישיבה.

(מרבצי תורה ומוסר ח"ב, עמ' קמ"ג).

סירב לתת יד לרב שהיה שייך לכת המזרחי

סיפר הג"ר ישראל גרבר [בן אחותו של רבינו], שבחנכת הבית שהתקיימה בקמניץ בשנת תרצ"ז, הגיע רב מטעם המזרחי מאחת העיירות שהזיק במקומו לחינוך וכדו' ורבינו סירב לתת לו יד.

(הרב הדומה למלאך עמ' 398, וכ"ה בשיח זקנים, ג' תט"ז).

ח. כ"ז העתקנו מתוך ספר הרב הדומה למלאך (עמ' 349-348) ומהראוי להוסיף בזה מתוך ספר עובדות והנהגות לבית בריסק (ח"ד עמ' קל"ג) ושם הובא בזה"ל. סיפר לי הרב הגאון הנגיד רבי זאב (וולף) רוזנגרטן מציריך, כפי ששמע כאשר למד בישיבת קמניץ, אצל רבינו מרן הגאון רבי ברוך בער זצ"ל: בתקופה שלמד רבי ברוך בער זצ"ל בישיבת וואלוז'ין, למד באותו הזמן בישיבה גם המשורר הידוע חיים נחמן ב. כעבור שנים רבות פגש חיים נחמן ב. את רבינו רבי ברוך בער זצ"ל ואמר לו ברוב טפשותו, "ראו נא, האם זוכרים אתם כי בעת לומדינו יחדיו בישיבת וואלוז'ין, אתם הייתם נחשבים לעילוי, והיו מדברים אודותכם גדולות ונצורות... ואילו אני הייתי תלמיד בינוני ומטה, ומעולם לא דברו אודותי... וראו נא כיום, כל העולם מדברים אודותי... ואילו מכם בקושי שומעים ומדברים..." ענה לו רבי ברוך בער זצ"ל: "תנוח דעתך, יבוא ימים אשר מכם אף אחד לא ידבר, ובקושי רב יזכרו את שמכם... ואילו את דברי תורת ילמדו מקצה העולם ועד קצהו, ובתורת יפלפו התלמידים, וידונו בדברי... (עכ"ל). ויש לציין שהדבר נפלא מאוד שאף על גודל ענוותנותו של הגאון זצ"ל כידוע התנשא כנגד הרשע והגביה לבו בדרכי ה' להשיב מחרפי ה' כדבעי, וכפי הנראה היה סיפור זה יותר מוקדם ושוב אח"כ לא רצה לפגשו כלל כמובא למעלה.

עדיף שתלך לצבא הפולני ונדאג עבורך מליסע לאר"י ולהימשך שם לפריקת עול

סיפר הרה"ג רבי וולף רזנגרטן שהיה נוכח פעם כאשר נכנס אחד מתלמידי הישיבה לרבינו וסיפר לו שקיבל זה עתה צו גיוס לצבא הפולני, והוא דואג וחרד על כך, האיך יוכל לשרוד שנתיים ימים בצבא הפולני, הן מבחינה גשמית, ובמיוחד מבחינה רוחנית, ועל כן ביקש מרבינו [רבי ברוך בער זצ"ל] מכתב המלצה שיתנו לו אישור כניסה לארץ ישראל ועל ידי כך ינצל מגזירת הגיוס.

והנה להפתעת הנוכחים נענה רבינו ואמר בתוקף: "בשום אופן לא אתן מכתב המלצה על כך, בשום אופן". והסביר את טעמו שלפני שנה נתן מכתב המלצה לאחד מבני הישיבה שקיבל אף הוא צו גיוס מהצבא, ואותו בחר שמה ש"ניצל" מגזירת הגיוס לצבא הפולני ונסע לארץ ישראל, אולם לצערו ואכזבתו של רבינו לא היה שיעור כששמע שאותו בחר לא עמד בפיתויים ופרק כל עול.

הוסיף רבינו ואמר לו: "עדיף שתלך לצבא הפולני ואנו נדאג עבורך מכאן, נשלח לך חבילות מזון ואוכל כשר וכו' וה' יהיה בעוזך, שתצלח את זמן גיוסך לצבא בשלום. ואכן כך היה, אותו בחר התגייס בלית ברירה לצבא, ושהה שם שנתיים ימים, וכל אותו הזמן דאגו לו מהישיבה, בכל מיני אופנים כדי להקל עליו את השהות בצבא, ולאחר שנתיים ימים חזר הבחור בסייעתא דשמיא בחזרה מהצבא שלם בגוף וברוח.

(עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ג עמ' ר"ג)

התרעם על מי שחרט צורת "מגן דוד" על סטענדער

אחד מהדברים שלקחו הציונים להטעות ההמונים, וללכוד אותם בהרשת שלהם, הי' ה"מגן דוד" סמל יהודי עתיק, בעוד שכל מזימתם לא היתה אלא לשנות את דמות העם ולנתק אותו מכל המורשת קדושה שלו, כפי שאנו רואים במציאות.

גדולי ישראל שראו את הנולד שבעיני הבדולח שלהם צפו את הסכנה הנוראה שנסקפת לעם ישראל מן הציונים, לכן הגיבו בחריפות מרובה על כל גילוי קטן שעלולה להשתמע ממנו איזו שהיא שייכות עם רעיונותיהם וסמליהם.

מהודרים. יום אחד פנה [הגר"ב] לתלמידים ואמר להם: "ראו נא מרן הגרש"ש [רבי שמעון שקאפ זצ"ל] הולך בבגדים פשוטים וגם אנכי כך, מדוע הם הולכים בבגדים מהודרים כל כך?" הוא מוטיב והוא מפרק "דאס איז א שאשי נגח" - סתם ולא פירש. אבל הבחורים הבינו היטב, היה אז חוק בפולין שענינו שהשלטנות ברצותם למגר את התופעה של השיכרות שהיתה מצויה אז למכביר, הוציאו חוק שכל מי שנתפס בשכרות אוסרים אותו בבית האסורים לזמן מה. והבחינה לדעת מי שיכור ומי לא היתה לבחון האם הוא יכול לעמוד על רגליו ביציבות, זה הראיה שאינו שיכור, והיתה תופעה ששיכורים ששתוים למחצה היו מתייצבים על עומדם חזק ואומרים "שאשי נגח", פירושו בפולנית "אני עומד".

וזו היתה כוונתו, שרבי שמעון לא צריך ללכת בבגדים מהודרים כי ברור לכל רואהו שהינו גדול בתורה ויראה, אמנם אותם רבנים שאין להם הרבה מה להראות בפנימיותם לבושים לבוש מהודר בכדי להראות את חשיבותם בחיצוניות.

(הרב הדומה למלאך עמ' 398)

שם בא"י יש אחד בשם קוק אל תלך אצלו

סיפר הרב ר' שבת' וויגדער שכאשר בנו הרב ר' משה נסע לא"י, וכשכבר הי' בחוץ, רץ רבי ברוך בער אחריו וקרא אותו: משה משה, דארט אין א"י איז דא איינער וואס הייסט קוק, צו אים זאלסטו נישט גיין.

(קונטרס "עבודת הרועים" לחודש כסליו בערך הגר"ב ז"ע)

נתן עצה שישארו בפולין מלנסוע לאר"י מחשש שימשכו לציונות

רבינו הי' אומר שהמקום בטוח ביותר מפגעי ונסיגנות הזמן הוא בהיכלי הישיבות הקדושות, מהאי טעמא הי' מניע את אלו שרצו לעזוב את הישיבה אף אם היו בדרכם לארץ ישראל, וזאת מחשש הגדול שיספח בארץ ישראל לציונות. ואף אירע פעם שבחור בן ישיבה שהגיע מארץ ישראל ללמוד בטעלז ובא להפרד מרבינו טרם שובו לביתו ואמר לו רבינו שקבלה בידו מהגר"ח שמקום התורה להגדול היום הוא בפולין לכן הוא ממליץ לו להישאר.

(הרב הדומה למלאך עמוד 401-400).

המזרחיים נותנים קצב וגבול לתורה, כמה צריך ולא יותר, וזו טעות שהרי תורה היא בלא גבול.

יסודם היא עקירת התורה והאמונה מלהיות יסוד היהדות, וביטול כבוד חכמים ואמונת חכמים.

(חומת הדת עמ' תכ"ז-תכ"ח)

התרעם על מי שנתן "צדקה" לקרן קיימת הציוני

כשהתפאר למו"ח (נ"י) [הגאון רבי ברוך בער זצ"ל] איש שהוא נותן לקרן קיימת וקרן היסוד, שאלוהו אם גם את ביתו היה מוסר ביד אחר ואפילו ביד הנאמן לו, אם כן למה הוא מוסר את בית ישראל ואת התורה ואמונה וארץ ישראל ביד אנשים שאינו יודע אותם. וכי אם יצעק ויתחנן להם ע"ד ענין משמירת התורה הישמעו לו, ואין למסור שום דבר מבית ישראל והתורה רק לחכמי התורה, שהם הם הבעלים האמתיים.

(חומת הדת עמ' תכ"ח)

רץ אחרי אחד ממזרחי ואמר לו ציונות אפיקורסות היא

כשלמדתי בקאמעניץ בא פעם אל רבי ברוך בער ז"ל, הרב ראבינשטיין, הוא היה מ"מזרחי", הוא למד עם רבי ברוך בער ז"ל בוואלאזשין, הוא בא אל רבי ברוך בער ז"ל ונתן לו את ידו, ודיבר עמו. כשהלך הרב ראבינשטיין ממנו, והיה נראה שאין שום התנגדות מרבי ברוך בער ז"ל עליו (ועל מזרחי), רץ אחרי רבי ברוך בער ז"ל ואמר לו: "שמעו לכם! דיברתי עמכם, אבל אתם ממזרחי, והרבי (ר' חיים מבריסק ז"ל) אמר: שציונות אפיקורסות היא".

(מפי תלמידו הרב ר' ישראל יצחק דאמב ז"ל, מובא בעבודת הרועים).

כך גם הי' הגאון רבי ברוך בער לייבאוויץ זצ"ל ראש ישיבת קאמעניץ, שנכנס פעם להיכל הישיבה והבחין שא' חרט על סטענדער את סמל ה"מגן דוד", מיד הגיב ואמר: מי הוא שחרט צלם על ארון קודש של תורה שבע"פ.

(שאל אביך ויגדך עמוד ע"ד. מפי ר' הלל זאקס).

גם המזרחיים בשיטתם שמערבים תורה עם הלאומיות ביחד זהו עקירת שורש היהדות

גם המזרחיים הלוקחים ליסוד רליגיוזי נצינולי [דהיינו דתי לאומי]. גם כן מכחישים דברי חבוקוק. שאם יאמר אדם שהוא איש וחי, סימן הוא שאינו מבין מה הוא איש ומה הוא חיים ומות, שהמבין הלא יבין שמי שאינו חי איננו איש כלל, והאומר איש וחי מדמה במחשבתו שגם מת איש הוא אלא שהוא בעל מעלה שהוא גם חי. וכשאמר חבוקוק באמונתו יחיה היינו שכל חיי ישראל הם האמונה. וכשמרכיב שני יסודות רליגיוזי נצינולי [דת ולאומיות] מראה בזה שיש גם יסוד אחר לאיש ישראל וגם בלא האמונה ישראל הוא אלא שהוא בעל מעלה שהוא גם רליגיוזי [דתי] וזהו עקירת שורש היהדות.

המזרחיים המה גרועים מהציונים בענין זה

ובפרטים הם גרועים יותר (מהקצונים) [מהציונים] שהם מהפכים דברי אלקים חיים ומגלים פנים בתורה שלא כהלכה. משא"כ [הקצונים] [הציונים] שהם נגד התורה אבל אינם משנם אותה.

ואם יש בהם גם דברים טובים, היינו שעדיין לא נעקר מהם התורה והאמונה והם חציים בעלי תורה וחציים ציונים, אבל מהציונות שיש בהם הרי זו מינות גמורה.

חלק ג' - בחובת התבדלות מרשעים ואפיקורסים

בנוגע לשיטות חדשות של מינות היה קנאי גדול ולא פנים אף לרבנים זקנים ומפורסמים

בכל הנוגע לשיטות חדשות של מינות^ט, של ריפורם וקונסרבטיזם, היה מו"ח הקנאי היותר גדול והיותר עז ואמיץ. והנה מקובל לחשוב כי הקנאי הוא בעל תכונה קשה שחסרה לו האהבה

לא רצה להתרפאות מן אפיקורס

כשהיה חולה בביתו בוולנא, ונטפלתי אליו שיביא לעצמו רופא פלוני המפורסם במומחיותו, והי' מן החברה בונדיסטען מובהק, אמר לי בריתחא: "וכי מה מגיע לי אם אני מקיים "משנאיך ה' אשנא".

(הגינות, לחתנו הרב ר' משה לייב בערענשטיין ז"ל).

ט. במשכנות הרועים העיר ע"ז שכוונתו בזה הוא בעיקר לציונות. [וז"ל], מלבד שרבי ברוך בער זצ"ל, צעק מרורות עליהם, ולחם כל ימיו נגדם באש רותח, וכפי שדיברתי עם תלמידיו נ"י, נראה שכמעט לא עבר יום א' שלא דיבר עליהם, חוץ מכל זה הנה העובדות המובאים שם בברכת שמואל חלק ב' כולם היו על הציונות. וכן מה שהובא שם על עתונים היא בעיקר על העתונים של הציונים.

נדרים. גדולה היתה עצבנותו כשהגיע לאפיית מצה וחשש של חמץ וכן בכל הנוגע לטריפות ונדה והוא הדין בנוגע לדקדוקי קיום המצוות: כברכת המזון, ברכות התפילה, קה"ת וכדומה. הוא התיירא מלהביט על אדם רשע שלא יזיק לו והיה זהיר מאד מלהסתכל באשה וכ"ש במקום פריצות, וכן היה מזהיר לזרעו. ופעם אחת בהיותו בוויילנא בחתונה אחת כשנכנס וראה שהנשים אין הילוכם בצניעות, עצם את עיניו לגמרי והוליוהו כך כעור עד שעבר דרך החדר ההוא.

גדולתו לא היתה רק בהתעסקו ברוחניות אלא בעיקר בהתעסקו בגשמיות ובמילוי רצונותיו, כי גשמיות היתה שמירת התורה. וכשהיה באמריקא והתאכסן אצל שו"ב אחד ולאחר שאכל אצלו שמע ממנו דברים שלא ישרו בעיניו בדעות, וחשש שמא מינות נזרקה בו, אמר לי שיש לו תרעומות עלי על שאינו חושש לבריאותו, כי אם הייתי חושש לבריאותו, הייתי מרבה לחקור אם אין השו"ב חשוד.

וכן היה אומר על ענין השמירה שלא להכשל בביקור בביכ"נ שיש עליו חשש פסול ו"אפילו באולם" השייך לביכ"נ כזה.

(שם)

עיקר מלחמתו של השטן בזמן הזה הוא נגד האמונה

בא חבוקק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחי', והביאור דעיקר נצחון היצה"ר הוא ממקום מלחמתו, כמו בכיבוש מבצר שלא נקרא כיבוש רק ככובש מבצר ולא ע"י כבישת העיר, דמה בכך שכבש העיר הא השונא אורב לו מבחוץ, כן נמי בכיבוש היצה"ר. ובעוה"ר בזמן הזה העיקר מלחמתו באמונה. הרחמן הוא יצילנו מכל עון ופשע ויסלח לנו על כל מכשול וצרה אמן.

(ממאמר בענין תשובה. נדפס בברכת שמואל, חלק ג')

נלך במסירת נפש נגד הכופרים

באחת האסיפות על גזירות הדת ברוסיה התבטא "החפץ חיים" שהיהודים ברוסיה שגו, שלא יצאו למלחמה בחרב וחנית נגד היבסקים והניחו להם לבצע את זממם, למרות שמאחורי מפירי ברית

לבריות, ואיש האמיץ והעז הוא קשה עורף, שיש בו עזות מטבעו. והנה בו ראינו שמטבעו היה טוב ומטיב לכל, אוהב את הבריות ורחמן שאין כמוהו, אבל כשהגיע הדבר לעניני אמונה הי' יוצא ממש מגדרו. מטבעו הי' רך הלב והמזג שאפילו תינוק היה יכול להטות את דעתו, בכל דבר היה כמסתפק ולא היה מעמיד על דעתו כלל. אבל כיון שהגיע הדבר לעניני דיעות היה כצור חלמיש ולא וויתר כל שהוא; היה עז כנמר ולא נשא פנים אף לרבנים זקנים ומפורסמים, למרות היותו ביישן מטבעו, והיה מכבד אפילו נער קטן, מפני שקנאותו מקורה היתה דוקא מהיותו רחמן כי היה אומר "שהמין הוא רודף לישראל" כי הלא הוא רוצה להמית את נשמתם ונצחיתם, ולואת ראה בכופרים רודפים על נפשו המתנקשים לחייו.

והיה מספר כי בבחרותו אמר לו מין אחד ליצנות אחת על התורה והליצנות הזאת רודפת אחריו כל ימיו ורוצה להוציאו מן העולם, אבל הוא לוחם בה ואינו נותן לו להכנס ללבו ועל זה הוא מודה לה' תמיד.

החובה לשנוא את האפיקורסים ולהתרחק מהם ומעיתוניהם

מימיו לא הי' קורא עתון וכשראה פעם על שלחנו של אחד עיתון, שאל אותו: איך זה שאין לו שגאה לעתון המוציא שם רע על התורה ועל אביו שבשמים? האם היה יכול להחזיק את העתון אם היה מוציא שם רע עליו ועל אביו, ואיך אפשר שלא לשנוא את הרודף? ופעם שבנו דיבר עם בחור חשוד שלמד בישיבה לא אכל מרוב צערו ולא ידע מרגוע. הוא היה אומר שבחינת יראתו אצלו הוא אם לא נפגמה אצלו מדת שנאתו לכופרים.

(ברכת שמואל, חלק ב', בהקדמה עמ' 7, תולדות המחבר, מכתתו הגאון הגדול רבי ראובן גראוואוסקי זצ"ל ראש ישיבת תורה ודעת וביהמ"ד עליון בארה"ב, בעמח"ס חידושי רבי ראובן על הש"ס וי"ר אג"י).

עד כמה יש להתרחק ממי שנחשד בדיעות כוזבות

הוא היה בעל עצבים אבל עצביו היו רק בנוגע לחשש של איסור ועל כל דבר חשש שמא יש בזה משום דין נדר ומתוך כך מנהגו היה תמיד להתיר

יפ"ג תלמיד רבינו [הגר"ב] ז"ל סיפר לי בין העובדות של רבינו, [העובדא המובא שם כדלקמן] שפעם אכל רבינו ז"ל אצל שוחט א', ואחר שאכל שמע מהשו"ב צינות, אמר שאין מרחמין עליו ועל בריאת גופו, שאם היו חוששין וכו' (ע"ל ההערה).

ואהבת הבריות ומתוך צערו האמתי על ירידת כבוד ה' ועל נפילת בן ישראל ממדרגתו, ולשמוח בהרמת כבוד ה'.

(חומת הדת עמ' תכ"א)

גודל שנאת הרשעים נובע מאהבת ישראל

מו"ח [רבי ברוך בער] זצ"ל ביאר שגם גודל השנאה מרוב אהבה ואהבה היא, ומגודל הצער על שאחיו בן ישראל מטמא את נשמתו הקדושה. וזהו שהכתוב מתפלל: תכלית שנאה שנאתים, שזה מראה על גודל אהוותי, והם לאויבים היו לי.

[והרשעים שבנידון דידן גרועים עוד מזה, שהם מסיתים ומדיחים את עם ישראל וביחוד את הנערים והתינוקות מאחרי ה', תורתו ואמונתו, ומסית ומדיח יש לנו לאוין מפורשים שלא לאוהבו (ספר המצוות להרמב"ם ל"ח וסמ"ג ל"ח כ"ז), ולנטור תמיד צנעתו (ספר המצוות ל"ח וחינוך מצוה תנ"ח) ושלא ישתוק מללמד עליו חובה (ספר המצוות ל"ח וסמ"ג ל"ח ל"א). וברמב"ם פי"א מהל' סנהדרין הל' ה' כתב, שאכזריות עליו היא רחמים, וכמו שכתב במורה נבוכים חלק א' פרק נ"ד, דלא תחי' כל נשמה לא משום נקמה היא אלא למען אשר לא ילמדו אתכם. וכמו שבאר באור החיים פרשת פנחס (כ"ח י"ח) גבי צרור את המדינים לשנוא את המחטיאים גם להתעיב את הערב והטוב הבא מהם, ומה שכתוב במקור "צרור" היינו שיגבירו את השנאה עד שיהא נקבע בהם טבע הצרירות]. ומו"ח [רבי ברוך בער] זצ"ל באר זאת, כי הלא המחטיאו גדול מן ההורגו והאיך אפשר שלא לשנוא את הרודף אחריו לעקרו מן העולם.

(חומת הדת עמ' תכ"ב)

התיירא שלא ליהנות שום טובת הנאה מהאפיקורסים

כשמתרחק האדם בלבו מהמינות הוא מקיים לא תעשה ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות ולא תעשה מדברי קבלה הרחק מפתח ביתה זו מינות (ועיין

האלה עמדה הממלכה הסובייטית האדירה, ואף שהיו נופלים קרבנות, מ"מ זה היה מחליש את כח הטומאה, והיינו מנצחים. והוסיף הג"ר אלחנן וסרמן שכן רואים במלחמות החשמונאים שכאשר היה גזירות ברונניות הלכו במסירות נפש ואז הקב"ה עזר להם וניצחו.

רבינו [רבי ברוך בער זצ"ל] קם ממקומו וניגש אל תנור העצים ולקח בידו את ברזל שאיתו הופכים את עצים בתוך התנור ואמר להחפץ חיים: "רבי, מ'גייטו!" (רבי, הבה נלך). ענה לו החפץ חיים, עתה כבר מאוחר, עכשיו אי אפשר לנצחם ע"י מלחמה בפועל.

(הרב הדומה למלאך עמ' 206, מפי הרב שמואל גרוסברד)

שורש שנאת המינים הוא יראת אלקים

הגרי"ס [רבי ישראל סאלאנטער] זצ"ל אמר, שמה שאין אנו שונאים את המינים כל כך כמו שהמינים שונאים אותנו, הוא מפני שאין אנחנו צדיקים כל כך כמו שהם רשעים עכ"ד.

ופירש מו"ח (נ"י) [הגרמ"ב זצ"ל], ששנאת המינים אין לה שום שייכות להמדות הרעות שבאדם, אלא היא באה מחמת יראת השם ואהבתו, ועל כן שנאת המינים אותנו שיסודם היא מחמת מידות רעות בא להם בקלות בלא יגיעה. אבל מה שאנו שונאים אותם, יסודו הוא מאהבת השם במדה מרובה, וצריך לקנות מדה זו וזה דבר קשה עד מאד.

והוסיף שהוא בוחן את מדת אהבתו את השם ויראתו ממנו על פי דרגת שנאתו להרע, שאם הוא רואה שנחלשה שנאתו להרע הוא יודע שנחלשה אהבתו ויראתו."

אמר מו"ח [רבי ברוך בער] זצ"ל, כי שנאת המינים צריכה להיות על פי טוהר המידות, בלי שום נגיעה כלל, ויהא מהדברים הקשים שצריך להתייבב במחלוקת על ההולכים בדרך לא טובה, ומכל מקום אסור להיות מבעלי מחלוקת ושלא תהיה לו שום הנאה במחלוקת או נצחונו אלא הכל מאהבת ה'

י. הדברים ידועים ומובאים בקובץ מאמרים של הגה"ק ר' אלנן וואסערמאן זצוק"ל במאמר אומר אני מעשה למלך אות ט' (הבאנו את לשונו שם בגליון אמונה ודעת תמוז תשע"ט - גליון ט', עמ' י"ט יעו"ש)

יא. וכדברים האלה ממש הובא בספר "לקט רשימות" עמ' נ"ט של הגאון רבי נתן וואכספויגל זצ"ל תלמיד הג"ר ברוך בער זצ"ל, אמר המשגיח בשם הברכת שמואל, רבי ברוך בער זצ"ל, אנחנו אומרים בכל יום פעמיים "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך" ומכוונים מאוד, אבל אם האדם רוצה לדעת באמת כמה אהבת ה' יש לו, הוא יכול לבדוק את עצמו ולראות, כמה שנאה יש לו לרע, וזה השיעור של אהבת ה' שיש לו, כמו שכתוב בפסוק "ואוהבי ה' שנאו רע". (וכ"ה גם ב"קובץ שיחות" מהנ"ל ח"ב עמ' קמ"ח)

ואמר עוד לאחד שקרא בעיתון, שאם היו מחרפים בעיתון את אביו בודאי שלא היה יכול לקרוא ולהחזיקו על שלחנו, ואם כן איך הוא יכול לקרוא עיתונים שהרי הם מגדפים את אבינו בכל יום.

כל מילה שבדבריהם הוא כפירה

אף שנראה לפעמים שבקריאת עיתונים אין כאן חטא, מ"מ כל תיבה בהעיתונים היא מינות. ולמשל כשהם כותבים ימניים ושמאליים, שהימניים הם כוללים את הרבנים והצדיקים ויראי ה' יחד עם הכומרים, עובדי עבודה זרה, שונאי ישראל, הרוצחים והגזלנים. ובכלל השמאליים הם כוללים את חסידי אומות העולם ביחד עם הכופרים, הרוצחים, הגזלנים והנואפים.

(חומת הדת עמ' תכ"ה)

לימוד גמרא במקום חשש מינות חמור טפי מלאכול י' פעמים ביוה"כ

[וכן מורה שלפניו ספר לימוד פדגוגי לדעתו, אבל ריח מינות נודף ממנו, האם באמצעותו ימסור תורתנו ואמונתנו? והאם על ידי זה תהיה קדושת תינוקות של בית רבן? הרי אפילו ספר תורה שאין בו שום שינוי רק שכתבו מין - ישרף. הכי יקיים מצות מצה, ואפילו היא שמורה, אם היא בתערובת איסור? ואפילו אין לו כלל במה ילמד, מוטב שלא ילמד בזה. והגרי"מ אמר: הכי יקנה צלם עד שימצא טלית קטן?] ומו"ח אמר שלימוד גמרא במקום חשש מינות חמור יותר מלאכול עשר פעמים ביום הכפורים.

(חומת הדת עמ' תכ"ו)

הציונות שהיא שיטת הלאומיות הרי היא מינות

(מכות כ"ד). בא דוד והעמידן על אחת עשרה דכתיב מזמור לדוד וכו'. בא ישעיהו והעמידן על שש דכתיב הולך צדקות ודובר מישרים וכו'. בא מיכה והעמידן על שלש דכתיב הגיד לך אדם מה טוב וכו'. בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה. והיינו שבכל דור ודור היצר הרע חותר תחת יסודות אחרים, ועל כן בימי דוד היה צריך לעמוד כנגדו בקשרי מלחמה ב"א

רמב"ם פרק ב' מהלכות עבודת כוכבים הל' א-ג). וצריך אדם לחפש בדרכיו ולבחון כליותיו שלא תהיה לו המשכה אפילו כל דהו עליהם (אל המינים). וביחוד כשהאדם צריך לעבור דרך משרד שלהם (מינים) ולקבל אפילו טובת הנאה כל שהו מהם.

צא ולמד ממה שנזהר מו"ח (ני"י) [הגר"ב זצ"ל] בהיותו בקרמנצ'וג כשהקמיוניסטים בראשית ממשלתם חילקו אוכל לכל בני העיר. וכך היה דרכם, למשפחה שאיננה נורמלית שבביתו נתנו אוכל מהמדרגה הראשונה, ולהקטנים והזקנים נתנו מהמדרגה השניה, ולמו"ח (ני"י) [זצ"ל] נתנו מהמדרגה השלישית. ואעפ"כ היה מתירא מאד מלאכול מאוכל שנתנו לו. ראשית מפני שהוא גניבת ישראל כמו שאמר רבו הגר"ח זצ"ל על "לענין" ימ"ש (ראש הקמיוניסטים), שהוא "א וועלטס גנב" (הגנב העולמי), ובעיקר התיירא שלא תהיה לו חלילה איזה קרבת דעת אליהם על ידי טובת הנאה זו.

(חומת הדת עמ' תכ"ג)

רוצה בקיומן אין לך עון גדול מזה

בשנאת המינים אמר הגר"ח"ס [הגאון רבי חיים סאלאוויטשיק מברסק] זצ"ל, שישנם שני מיני אנשים השונאים אותם. והמשיל בזה משל לבעל הבית והחתול הצדים את העכברים, בעל הבית רצונה שלא יהיו כלל עכברים ולא תצטרך לצודם, משא"כ החתול שמח במה שיש עכברים שאז הוא יכול לצודם ולאוכלם. וכן הוא גם בשנאת המינים ישנם בני אדם ששונאים את המינים ורצונם הוא שלא יהיו כלל בעולם ולא יצטרכו לשנוא אותם, וכן הוא הדרך הנכון. אבל ישנם בני אדם שנהנים מרדיפת המינים ושמחים ונהנים במה שיש בעולם מינים, ובעון זה לפעמים נענש שנוולד לו נכד מתבולל.

(חומת הדת עמ' תכ"ד)²

אין לסבול את דברי הכפירה שבעיתונים

אחד שאלוהו [את הגאון רבי בער] באיזה חטא חטאה במה שקרא עיתון חפשי. והשיב לו שהחטא הוא איך נפשו יכולה לסבול דברים כאלו.

יב. ושם הובא גם מספרו בעיות הזמן ושם כתב בזה"ל, וידוע מאמרו של הגר"ח זצ"ל, שהשנאה והמחלוקת עם רשעים צריכה להיות כשנאת הבעלים להעכברים שמצטרע על שישנם צריך לבערם, ולא כהחתול הנהנה ממה שיש לו מה לבער ולאכול, "שזהו כרוצה בקיומו". ונראה שזהו מה שכתב בתומר דבורה סוף פרק ב': ואפילו הרשעים יאהב אותם בלבם ויאמר מי יתן ויהיו אלו צדיקים שבים בתשובה.

הן היסוד אלא הנציגונים, ובוזה מתבטלת האמונה
דברי הבקוק.

(חומת הדת עמ' תכ"ז)

מקומות, ובימי ישעיהו בשש, ובימי חבקוק נתרכז
לחתור תחת יסוד האמונה. ובדורנו הציונות היא
מינות, ועבודתם הוא לאמר שלא האמונה והורה

חלק ד' - דרכו בעניני השקפה

דעתו בענין האגודה

ואכן כאשר שאלו את בנו מרן הגרי"ז מבריסק זי"ע
למה אינו מצטרף אל האגודה הוציא מתוך מגרת
שלהנו את כתב ידו של אביו הגר"ח זי"ע (שכתב בעצמו
את נוסח הי"ח תקנות שתבע מן האגודה) ושאל מה יהיה עם
אלו התקנות? (ע"י זה בספר מרא דארעא ישראל ח"ב עמ'
קכ"ו בשם הר"מ בלויא ז"ל מראשי האגודה בירושלים).

אבל ביותר מזה נודע קלקולם בשנים שאח"כ אשר
היה הרבה רבנים מאלו שאף שהצטרפו בכל לבם אל
האגודה פרשו מהם מחמת זה"י וכפי שרואים בדברי
הגרי"ז מבריסק במכתבו הידוע להגאון רבי יחזקאל
אברמסקי זצ"ל שכותב שם דברים מפורשים נגד
מעשי התעוועים של האגודה ושיטתם של מדינה
עפ"י תורה רח"ל והתחברותם לציונות, וז"ל בא"ד,
... ולא מהשערה בעלמא אני אומר זאת, רק כן דברו
בהכנסיה הגדולה אשר היתה במאריענבאד בקיץ
תרצ"ז, "ומני אז שינתה האגודה את דרכה ביחס
לציונים וציונות, והתחילה לכוון את כל אורחותיה
ודרכי' להתקרב להם ולרוחם ולשתף אתם פעולה
בכל הענינים שעמדו על הפרק בשנים האחרונות"
וכו', עכ"ל. ועי"ש עוד שהאריך בדברים כדרכנות
נגדם.

ובכן מובן ממילא דכיון שכל התחשבותו של הגאון
רבי ברוך בער זי"ע אליהם היתה בנויה על יסוד של
רבו המובהק הגר"ח זי"ע א"כ ממילא אין לזה שום
תוקף על המשך פעולותיהם ומעשיהם, ובפרט מעת
שנת תרצ"ז והלאה (כנ"ל ממכתב הגרי"ז)¹⁰.

הנה ככל הענינים לא היה זה בשום דבר מדעת
רבו מרן הגר"ח מבריסק זי"ע ובכן כתב במכתבו
שנתפרסם בעתונת האגודה בשנת תרצ"ה דכיון
שיודע מפי הגר"ח שחיזק את האגודה באמרו שאי
אפשר בלעדיה שהרי זהו העצה היחידה להנצל
ממפלגות הכופרים, א"כ אסור ללחום כנגדה, אכן
כבר נודע שהסכמת הגר"ח אל האגודה הותנה ב"ח
תנאים מיוחדים דייקא שעמד עליהם בתוקף והביע
את דעתו להדיא דאם לא יקיימו את תנאיו אינו
מסכים בשום אופן אליהם, ואנשי האגודה השתמשו
מהם ולא התייחסו לזה, ובמשך הזמן אף עברו על
כל התנאים בשאט נפש, [והדברים ארוכים לא עת
האסף פה, רק מהראוי לצייין לספר מקטוביץ ועד
ה' באייר פרק ב' ששם מבואר השתלשלות הענינים
בפרוטרוט עם פרטי הענינים והמקורות, וע"ע בספר
מרא דארעא ישראל (ח"ב פרק כיבוש הקהילות והופעת
הציונים), וע"ע בספר משכנות הרועים (ח"א בערך רבי
חיים מבריסק עמ' רס"ט-רע"ט) שבהם תמצא העתקת
לשון מכתבי הגר"ח בענין זה].¹¹

וכן יכולים לראות גם במכתב הג"ר ברוך בער דלקמן
האיך שמוזמרים מאוד לבל יתחברו לשום מפלגה
וכן שלא לעשות את עצמם כפארטיי אף כמצב של
פקו"נ ושהכל יהיה ע"פ דעת תורה לפי הרבנים, מה
ששני התנאים האלו לא נתקיימו כלל.

יג. וע"ע בספר מושיעין של ישראל ח"ז עמ' ל"א-ל"ז קיצור הענינים ותמצית הדברים באותו פרשה, ובכל אלו תמצא את הדברים ממקורות
מדברי הגר"ח בעצמו וממכתב בנו ר' משה שנתפרסם בווארשא עוד בשנת תרפ"ג ומכתבי מהרש"ב מליובאוויטש, ומדברי ראשי האגודה בעצמם.

יד. וכגון מה שהבאנו בגליון הקודם מדעת הגרי"צ דושינסקיא זי"ע, יעו"ש באריכות, וכן הבאנו כבר מדברי כ"ק אדמו"ר הנועם אליעזר
מסקולען זי"ע בכ"מ, ועוד.

טו. וע"ע בספ"ק ויאל משה מאמר שלש שבועות מסי' קמ"ג והלאה שמדבר שם מענין האגודה ומבאר שאי אפשר לסמוך על החפץ
חיים זי"ע ושאר גדו"י שהחזיקו את האגודה מתחילה שראו בזה הצלה מכתות הציונים ושאר המפלגות מהרסי הדת אבל לא עלו על
דעתם לחזק את אלו שקלקלו לגמרי נגד דעתם, ומביא שם ממכתבו של הגאון ר' חיים עוזר מוילנא זי"ע שהתרעם בעצמו ע"מ שראשי
האגודה אינם שומעים לקול הרבנים ועושים ככל העולה על רוחם ועי"ש באורך, וע"ע מה שהבאנו בזה בגליון ח' במאמר והמטים
עקלקלותם, ועוד כ"מ.

בארץ ישראל יחזיק עם הקנאים בירושלים

אף שרבי ברוך בער היה שייך לאגודה, וכתב במכתבו שכל מי שלוחם באגודת ישראל הרי הוא כלוחם בלגיונו של מלך בכל זאת כשבנו הגאון רבי יעקב משה נסע לארץ ישראל אמר לו ר' ברוך בער שבארץ ישראל יחזיק עם הקנאים, והגר"ח כבר אמר שעל הקנאים בירושלים אין לנו שום שליטה^{טו}.

(קובץ "תבונות" ניסן תשע"ח, בשם נכדו הגאון ר' חיים שלמה לייבאוויטץ זצ"ל)

מכתב לאגודת ישראל שמהירם לכל יתחברו למפלגות רק ילחמו נגדם בפרהסיא

קבלתי מכתבם^{טז}, והנה פחד ורעדה תאחזו את רוחי על שאלה הנוגע אל כל ישראל ואל התורה הקדושה, מי אנכי להגיד בענין נורא כזה. והנני להשיב ולתלות דעתי ברבינו הגאון האמתי הצדיק רשכבה"ג רבינו חיים עוזר שיח"ל לאורך ימים ושנים טובים אמון, כי ה"ו לעשות חבור אל פארטי בענין להשתדל עבור כלל ישראל, כי הוא גזירה שיותר גדולה מגזרות אחרות. כי צריך ישראל, כוונתי כלל ישראל, לדעת שעם הקודש אינו ענין פארטי וזהו כל ענין מלחמת רבותינו נגד הפארטייען, ואיך נעשה הרע הזה ונמסור את כלל ישראל לפארטייען ואי"ה הוא השי"ת והתורה וכלל ישראל בני אברהם יצחק ויעקב.

והנה בכדי שלא יגנו הבעלי פארטיי את היראים, צריך להשמייע קולות בהעיתונים של היראים, וגם לעשות קול קורא ולהדביק ולהשליך בכל מקום לזעוק מרה על בעלי הפארטייען שרוצים למכור את כלל ישראל והתורה בשביל דברים פארטיינים אשר יסודתו ומקורו כפירה ר"ל. כמו שידוע כבר היטיב דבר זה ע"י רבותינו שבדור שלפנינו לצוקלה"ה זיע"א, ואין מה להוסיף על דבריהם שהמה כגחלי אש.

לייסד חברה לשם הצלת ישראל צריך שיהיה בתנאי שלא יהא תלוי כלל במפלגה אלא בתורת ישראל ובדעת תורה של חכמי ישראל

ואולם לענ"ד לעשות חברה ואגודה מן ישראל בכלל, כי ישראל המה בכלל בלתי פארטיינים [מפלגתי] ולהודיע זאת כי כל שהוא ישראל נכנס בענין זה ואז באופן אנשים פרטיים באין מרמה של פארטיי בתורת ישראל הכל מקובלין בהחברה העומדת להגנת ישראל בלא שום חילוק בין איש לאיש, וזהו היתה המעלה של ענין גזירת השחיטה ר"ל ה' עדיין לא נתראתה העבודה של פארטייען וזה ה' נס מן השמים.

ותנאי ה' שלא יהי' נעשה דבר החלטה בענין החברה הלזו על פי רוב דעות כי אם על פי חכמי התורה. כמו שביאר רבינו הגאון ר' אלי"ע"פ ותשועה ברב יועץ כי התשועה הוא שאחרי הפשוט של הרבוי יבא הדבר לידי החלטה על פי היועץ. ובנידון זה מוכרח להיות תנאי עקרי של היראים כי אם שיבא כל דבר לידי שאלה אל חכמי התורה, ואשר יאמרו שהוא נגד התורה תתבטל הדבר, זהו תהי' תשובתכם אליהם. ואם לא יתוצו אל בקשתכם, היינו שתהי' החברה בלתי מפלגתי וההחלטה תהי' על פי התורה, תפרסמו זאת בחוץ שהמה מוכרים כלל ישראל והתורה עבור דברים פארטיינים שיסודתם שקר וכפירה. ותעשו אתם אגודה מן כל היראים באופן שלום בין היראים עצמם והשי"ת יצליח העושה שלום במרומיו יעשה שלום עלינו אמון.

(הובא בקונטרס חומת הדת עמ' תל"ו-תל"ז, ועיי"ש עוד מכתב (שם בעמ' תל"ח) שכתב אל הגר"ח זצ"ל בענין זה)

מאמר שמירת הבן תורה מאויבי ה"ח

הבוי"ת נתן לנו ישיבה קיבוץ של בני תורה בכדי שלא יהי' כל אחד ביחידות, כמ"ש חרב על הבדים אלו העוסקים בד בבד ולא עוד אלא שמטפשים,

טו. הגר"ח קרויער שליט"א מוסר את הנוסח מדברי הגר"ח מברסק בזה"ל מיר האבן נישט צו זאגן א דיעה פאר די ערליכע אידן אין ירושלים.

יז. מכתב זה הועתק על ידי מרן הגאון ר' ראובן גראזאווסקי זצ"ל מכתב יד קדשו של הגאון רבי ברוך בער זצ"ל. ובראשית המכתב כתב בזה"ל, תשובת מר"ח נ"י על שאלת האגודה אם להתחבר עם המפלגות החפשיות ליסוד ועד משותף להפוליטיקה היהודית בפולין, עש"ק במדבר תרצ"ו.

יח. קטעים מתוך מאמר שבסוף קונטרס "חומת הדת" עמ' תמ"א-תמ"ה, והוא שיחת מוסר מהגאון רבי ברוך בער שאמר לבחורי הישיבה ונכתב ע"י הרב ברוך קאפלאן זצ"ל תלמיד מובהק של הגר"ב זצ"ל. [הובא גם בספר "הרב הדומה למלאך" במקום מבוא לספר].

וקשה, מדוע מזה גופא לא הצילתו תורתו. אלא תורה כזו אינה תורה, כשלומדים כל היום בישיבה ולערב עושה הלב הפקר אין תורתו כלום, ואדרבה, עוד יותר גרוע, כמ"ש לא זכה נעשית לו סם המות. האם אפשר להיות בן ישיבה בלא ידיעה זו?

שמעתי מבחור פשוט בביאליסטאק עכשיו תקפו עלינו צרות כפרעה בשעתו וצריכין למשרע"ה שיצילנו, בלי תורה ויראת שמים מה יש לנו. הכלל ישראל נשבר מאד מהם, מאויבי ה' מבני השכלה ואין לו להקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, בני ישיבה סובלים, וצריכים הם לסבול עם הכלל. החפץ חיים נפטר, על כל בן ישיבה ללכת בשחורים. איזה בן ישיבה הוא אם אינו מרגיש. אמרו עליו על ר"י ב"ר עילאי שהיו ששה מתכסין בטלית אחד, כן צריכין להתחזק שיהי' כן גם עכשיו. שמעתי שיש בני ישיבה שקוראים עיתונים חופשיים, נצייר נא שהולך חזיר וזב ממנו שמנונית, האפשר להביט איך שילך ישראל ויקבץ (את שמנוניתו) ועוד ישק לו?! מכל משמר נצור לבך, איך אפשר להניח הלב הפקר, איזה בן ישיבה הוא? האוהב את הכל היפוך משה"כ משנאיך ה' אשנא, הלא אויבי אמונת ה' האינם המה היטלער ממש, הרוצה לעקור אמונת ה' גרוע עוד מהרוצה להרוג. אם אמר יאמר עבד לרבו כל אשר תאמר אלי אעשה חוץ מדבר אחד, אפיקורסות הוא. המנהלים בעת כזאת מוסרים נפש ויש להם הרשות להגיד איך צריך בן ישיבה להיות.

על כן אני מזהיר שכל בן ישיבה צריך להתחזק לבא לתפלת הישיבה, ללמוד מוסר, ראשית כל שהיא ראשית חכמה, כל אחד ישמור את חברו, וצריך להשתוקק ולהתאוות שהתורה והיראה יתקיימו, וכל אחד צריך להתפלל שתאכל אש כל אויבי ה', וההשכלה החפשית תכלה, יתבעו מכל בן ישיבה בעד כל העולם מדוע אין שם שמים מתאהב על ידו, צריך לשמור הלב בלי הפסק כל ימי חייו, ולא די בזו בלבד שנמצאים בישיבה. אם אתה שומר את נרי אני שומר נרך, הזו כל החומה של ישראל, הש"י ושיעכם.

והישיבה היא היוצרת יראה ותורה, אם אין יראה אין חכמה, דבר אחד הם, כמו שנוסע לקנות דרך התורה בלימוד, כך עליו לבקש ולקבל מהם דרך ביראת שמים, עליו לדעת שבקחתו תורה בלא יראת שמים ידע שאין לו לב חכם, מהו לב חכם? שיתאחד עם התורה. כמ"ש בכל לבבך, ופירש"י שלא יהא לבבך חולק על המקום, להגיע לידי מצב שמה שהתורה רוצה ירצה גם הוא, ומה שהתורה תשנא ישנא גם הוא, כמ"ש משנאיך ה' אשנא תכלית שנאה שנאתים, וכשלומדים תורה עם יראה משיגים לב חכם, שכל מהותו ומציאותו נעשה "תורה'דיק"...

בצאת בן תורה מהישיבה פוגשו היצר, והוא מחזר ורודף את בן ישיבה יותר מאשר לשאר בני אדם, וא"כ כמה שמירה צריכין, וגם מחז"ל רואים שכ"כ קשה עד שה' לא יעזבנו בידו כ"כ צריכין שמירה. אחז"ל (בר"ר צ"ג, י') יוסף קטן שבשבתים ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, נצייר נא מה נשיב כשישאלו לנו בבית דין של מעלה מדוע הפקרת האמונה? עניני עוה"ז על זה מוסרים נפשם ובוזה שהכתוב מזהיר אותנו "מכל משמר נצור לבך" עוזבים הפקר. בעל ירא שמים צריך לשמור לבו לברוח מן הרע כמפני האש, וכמו שעשה אבי מורי ז"ל שנכנס פעם אחת מיסיאנער לביתו "בקש לשפוך גרף של שופכים על פניו".

כל בן ישיבה צריך לדעת היטב איזה מין מזיק סובבו, המורה ע"ז שכל הכופר בה כאלו מודה בכל התורה, הבינו עד כמה, ומינות חמור הרבה והכופר במינות והוא משליחו הלאה הרי הוא מודה בקום ועשה בכל התורה כולה, ועי"ז יעלה מעלה מעלה עד שנקרא "ישא מדברותיך" היום לומדים מוסר ובזמנינו גם מי שלא למד מוסר ברח מן המינות כמפני הכבשן.

היצר אינו בא בבת אחת רק לאט לאט, כשאחד מתחסד קורא קנאי הוא רק מקיל בדבר קטן מתחלה, המבין רואה שמסובבים אנו באפיקורסות, וא"כ צריכין שמירה מאד. אחז"ל מדוע לא הגינה תורתו של אחר מפני שספרי מינים נשמטים מבגדו.

תשובה בענין מה ששולחים את הבנים ללמוד חכמות
חינוניות המושכים את הלב לכפירה והוא בדין יהרג
ואל יעבור^ט

תורה" נגד הרשעים הבעלי "מעטאדעס" וימצאו
שם דברי אש מתלקחת מפי רשכה"ג, כי כל
איש מישראל אשר הוא מקמץ בלמוד תורה
לבנו ומסתפק עצמו בזה שמלמד אותו לפי בידוי
דעתו ומסיר את דורותיו מהשי"ת, וסוף שב"ב או
הדור שאח"כ יהי' ריפורמטור כי ע"י שבנו מתגדל
בתוה"ק ונעשה חכם בהתורה ידע איך להזהר
באזהרות ובדקדוקים, ומוסר עצמו עבורה, ורואה
שגם בנו יהי' לחכם בתוה"ק, ועי"ז משריש האב
לדורותיו התורה, כאילו קיבלה מהר סיני, ביאור
הדבר כאילו קיבלה והשריש התורה לדורותיו,
אולם אם הוא מקמץ התורה מבנו אומר שם מו"ר
דאם לא למד מאין יזהר בה ונעשה דל, וממילא
אם לא נזהר הבן האם ילמד הוא לבן הבן ונמצא
ממילא סריס הדורות מן התורה והאמונה הטהורה
והקדושה, וכתב שם מו"ר שהאב בעצמו הראשון
הוא המסיר את דורותיו מן התורה ואוי לו... וכתב
עוד ואם תשאל עי"ז הלא יש כמה אנשים בעלי
אומנות שאינן גדולים בתורה ובכ"ז אנשים יקרים
ומאמינים המה בהשי"ת והשיב עי"ז דהדבר הוא
דהוא הכין את עצמו להיות גדול בתורה מפני
שלמד בהחדר בתמימות ואולם כשרונותיו לא
השיגו לזה וע"כ בזה לבד ע"י שהכין את עצמו
לתורה נשאר צדיק ומאמין, הנה זהו תוכן דבריו
הק'.

והנה מעומק דבריו הק' מבואר שלא כאותן
האנשים שמחשבים בלבבם עצות ותחבולות
בטענותם דכל כונתם אינה אלא שיהי' הבן ירא
וחרד וסוברים שבה יצאל מעון המר של ביטול תורה
מהבן, ע"ז אמר מו"ר דאין החיוב תורה דבן רק
מכשירין לזה שיהי' ירא, אלא דהחיוב הוא התלמוד

הנה במטותא מכ' חרדי עמנו אשר עמדו
בצרוף ובנסיון בשעת המלחמה של היצה"ר
מלחמת עמלק להכחיד ע"י ההשכלה שם ישראל
ותורה"ק... אולם האמת עפ"י התורה מחויב כל
רב להגיד כי ח"ו לומר שהיא עפ"י התורה הק'
שיתנו ישראל בניהם לגימנוזיות^ז, ורק שהגה"צ
ר"ש רפאל הירש ז"ל עשה זאת מפני שהוא ראה
כ"כ את רעל הפיתוי של ההשכלה בוער והיתה
בודאי כונת הצדיק שעי"ז ישובו לתשובה שלימה
בהמשך הזמן כשיטעמו טעמה של התורה ויבינו
מעצמם לשנות את העסק החכמות החינוניות,
ולאהוב את התוה"ק, כמאמר דוד המע"ה שקר
שנאתי ואתעבה ותורתך אהבתי, ביאור הדבר שאי
אפשר להגיע לאהבת התורה כי אם ע"י שנאת
השקר אז יש לישראל להגיע לאהוב את תורה"ק
ועי' בשער השלישי בס' הישר לרבנו תם בראש
הפרק ז"ל, ואפשר שתהי' רוב החכמה משחית
ומחסר האמונה כגון חכמת האפיקורסין והמינים
והפילוסופים אשר אינם מאמינים בתורה הק' וזהו
מפני רוע חכמתם, וכאשר יתקבץ בחכמה הרעה
לב רע ומדות גרועות תאבד האמונה עד תכליתם,
כי לא תחסר האהבה מפני הלב הרע בלבד, אלא
מפני לימוד חכמות רעות ויתחדשו בלב ענינים
רעים אשר ישחיתו מוצא האהבה וישוב מקורה
מקור משחת ומעין נרפש ועי' שם שהאריך שם
עוד...

והנה יעינינו נא בדברי מו"ר הגאון האמתי החסיד
רשכה"ג מהר"ח זצוקללה"ה במאמר "דרכה של

יט. תשובה זו נוגע מאוד לזמנינו אשר בעוה"ר הצליחו ממשלת הציונים להכניס רעל כפירתם בתוך מחנות החרדים לפתותם ללמוד
לימודים זרים ולחנך בשיטות חדישים אשר לא שערום אבותינו הק', ומה גם שבעוה"ר הצליח מעשה שטן והכניסו נטע זר בכרם ישראל
לילך וללמוד לימודי אקדמיה בשיטות כפירה ומינות רח"ל, וכ"ז נמשך מזה שנמשכים לציונים לשלטונם ולכפסם, רחמנא יצילנו מהם
ומהוונם.

כ. אחד מגאוני הדור כתב תשובה להלכה אודות לימוד חכמות חינוניות והעלה שמותר ללמוד חכמות חינוניות לצורך אומנות. וכל
האיסור הוא רק כשיש בחכמה זו מינות, או בלומד להשתעשע אבל לא לצורך אומנות. כאשר נודע הדבר לרבינו היה זה באמצע סדר
הלימוד בשיבה. רבינו נכנס לבית המדרש עלה לארון הקודש ודיבר על זה ומפעם לפעם פרץ בבכי.

בתוך דבריו הזכיר את דברי הירושלמי (פאה פ"ו ה"א) שרבי יהושע אמר שאי אפשר ללמוד חכמה יונית...

אבל לימוד חכמה יונית שאסור אף בשביל אומנות משום מסורות, אסור אם כן גם מטעם ביטול תורה, שהרי לימוד זה לא הותר אף
לאומנות. ואמר בדרך הלצה שיענישו בשמים לגנב משום ביטול תורה, דהרי אומנות זו אסורה ואם כן עובר גם על ביטול תורה. אחר
כן בכה מאד באמרו: "איך אפשר לצוות להניח את הגמרא בצד ולקחת ביכעל (ספר זר)."

(שיח זקנים ח"ד עמ' שצ"ב)

תורה שמחוייב לראות שיהי' בנו וב"ב גאוני וחכמי התורה ומכיון שהוא מחוייב ע"ז גופא לדבק בנו להתורה מה יועילו לו העצות והתחבולות, סו"ס הא יפרוש הבן מהתורה וסוף יהי' שמסיר את דורותיו גם מאמונת השי"ת ונעשה מזמר ר"ל...

כבר הורה זקן הגר"ח מבריסק זי"ע שללכת לגימניאזיע הוא בדין יהרג ואל יעבור

והנה אחרי אשר דברנו קצת קורטוב וגרגיר בענין חיוב ת"ת, אבוא לברר לפני כתר"ה בענין אם מותר לישראל ליתן את בנו לגימניאזיות, אבאר לו תחילה פסק בשם מו"ר [מרן הגר"ח מבריסק] זי"ע"א ששאל אחד אם מותר לו בכדי שינצל מלכת אל המלחמה בזה שיעבוד בהזימסטבה [קאנצעלאריע] ויהי' שם חילול שבת של כתיבה והורה לו להיתר, ושאל לו השני אם מותר לו ע"י שינצל עי"ז מלכת אל המלחמה ללכת בהגמזיה ולא התיר לו, יען כי זה האיסור הוא מטעם מינות ואסור להתרפאות בזה, ואנו עד מפי עד שהעיד רבנו הגאון האמתי הצדיק רשכבה"ג מרן ר' חיים עוזר שליט"א ששמע מפי רבי הדברים כהוייתן.

ועתה נדבר בענין לימוד החכמות מצד איסור ביטול תורה אם יש בה היתר, הנה כבר נפסק הדין בשו"ע בהרמ"א סי' רמ"ו סעי' ד', אבל לא בלימוד שאר חכמות ורק באקראי מותר ללמוד בשאר חכמות ובלבד שלא יהיו ספרי מינים.

... ונמצא דלימוד חכמות האומות כשמחשיב אותם לדבר חשוב שכדאי לכל איש ישראל לשאת ולתת בהם ומתפאר בה ומתהלל בה זה העצם ביטול תורה שבידים ולא מהני ע"ז מה שנותנים לו תשלומין לומר דזהו אומנות דאדרבה הוא נהנה מן העבירה דביטול תורה, ופן יאמרו הלומדים החכמות דאין כוונתם ללמוד החכמות לשם חשיבות והשכלה רק כמו החייט במחטו והבלבר בקולמוסו, זהו כבר נפסק בהרמ"א הדין דרק מי שלומד בהחכמות באקראי בעלמא אבל מי שלומדה בקביעות הרי הוא ביטול תורה.

אחינו חרדי עמנו שבאשכנז שמעו נא וישמע אליכם השי"ת, במטותא מינייכו הן אמת מה גדול הוא זכותכם וזכות אבותיכם שמוע שמענו ותגל

נפשינו כי בבוא הזרם של מלחמת עמלק היא רעל ההשכלה להכחיד שם ישראל והתורה, אז יצאו אבותיכם לכפור בהמינות ונתנו כבוד להשי"ת ולתורתו ועמדו בצרוף ונמצאו תמימים ב"ה שלא שלטה בהם אש המינות ר"ל, ואף ריח של המינות לא נגע בהם, וחמורה עבודה זרה ומינות שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה, וע"כ יברך השי"ת אתכם בשלוח ונחת ובזרע תמימים יקרים, אולם האמת עפ"י התורה הק' ניתן להגיד כי ח"ו לומר שמן התורה מותר לתת איש ישראל בנו לגימניאזיות כמו שמבואר למעלה, הא' מפני שיש מינות בלימודיהם, והב' מפני עקירת גוף לבנו ולב"ב כל התורה והוי כמו שקבלה מהר סיני וא"כ אם מוסר הבנים וב"ב לגימניאזיות ואוניברסיטעטן הלא עוקרין ר"ל כל מצוות ת"ת מעיקרה...

הפסק הלכה בקצרה. היוצא מדברינו שעפ"י התורה החיוב דבנים ובני בנים בתלמוד תורה הוא לעשותם ולשננם... ב) גימניאזיות ואוניברסיטטן אסור משום מינות ר"ל ומו"ר בשעת המלחמה לא התיר אפי' בענין פיקוח נפשות דעי"ז דוחה נפש מישראל ואין מתרפאין בעצי אשירה, ג) לימוד החכמות בקביעות אפי' בינו לבין עצמו אסור ונפסק ברמ"א סי' רמ"ו סעי' ד' דלעולם אסור ללמוד שאר חכמות בקביעות כי אם באקראי בעלמא.

אחינו נשובה נא בעוד מועד כי ההשכלה חשכה עינינו ודלדלה אותנו ואין לנו שום הנאה בעולמנו הן במצב החומרי של כלל ישראל והן ברוחניות, הנה כל כח ישראל הוא ע"י התורה כמש"כ בזמן שקולו של יעקב נשמע וכו' וא"כ ח"ו אם כל אחד פונה לעצמו א"כ נמצא שאין מי שיעמוד בקשרי המלחמה, נשובה נא לחזק בדק בית ישראל ונרפא את בתי המדרשות שנשברו ע"י ההשכלה ובזכות זה ירחם השי"ת עלינו ויגבר ישראל ע"י שישעבד לבבנו אל התורה ונזכה לגאולתנו ולביאת משיחנו בב"א.

(ברכת שמואל מסכת קידושין סימן כ"ז)

גליון זה נערך ונכתב

לע"נ הרב הגה"צ מוה"ר יודא צבי זצ"ל בן הגה"צ מוה"ר מנחם מענדל מארק זצוק"ל אב"ד טערגאוויטשע נלב"ע ט' כסליו תשס"ד לפ"ק